

1395

На основу члана 44. став 3. и члана 46. став 4. Закона о ветеринарству ("Службени гласник Републике Српске", број 75/17) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

П РА В И Л Н И К**О МЈЕРАМА ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ, ДИЈАГНОСТИКУ, СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА, СУЗБИЈАЊЕ И ИСКОРЈЕЊИВАЊЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА**

Члан 1.

Овим правилником утврђују се мјере за рано откривање, дијагностику, спречавање ширења, сузбијање и искорјењивање заразне болести афричке куге свиња и начин спровођења ових мјера.

Члан 2.

Поједини појмови употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) вектор је крпељ врсте *Ornithodoros erraticus*,
- 2) имање, у смислу овог правилника, јесте сваки објекат или простор гдје се стално или повремено узгајају или држе свиње, осим кланица, превозних средстава и ограђених подручја у којима се узгајају и могу ловити дивље свиње, а величина и структура ограђеног подручја је таква да није могуће спровести мјере из члана 5. став 1. овог правилника,
- 3) свиње су животиње из фамилије *Suidae*, у коју су сврстане домаће и дивље свиње,
- 4) дивље свиње су свиње које се не узгајају или не држе на имању,
- 5) надлежно тијело је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство),
- 6) референтна лабораторија за афричку кугу свиња је лабораторија која је овлашћена да врши дијагностичка испитивања на афричку кугу свиња,
- 7) дијагностички приручник за афричку кугу свиња је приручник за успоставу дијагностичке процедуре, методе узорковања и критеријума за оцјену лабораторијских тестова за потврђивање афричке куге свиња, који се налази у Прилогу 1. овог правилника и чини његов саставни дио,
- 8) жариште је појава једног или више случајева афричке куге свиња на имању,
- 9) контактено имање је оно имање на које је вирус афричке куге свиња могао да се пренесе због близине зараженог имања, кретања људи, свиња, возила или на други начин,
- 10) примарни случај афричке куге свиња код дивљих свиња је било који случај афричке куге свиња код дивљих свиња који је потврђен на подручју гдје нису на снази мјере које се спроводе у случају сумње на појаву, потврде и мјере за искорјењивање афричке куге свиња код дивљих свиња,
- 11) примарно жариште је појава афричке куге свиња која није епизоотиолошки повезана са претходним избијањем те болести у истом региону или подручју,
- 12) свиња сумњива да је заражена вирусом афричке куге свиња је свиња или леш свиње који показују клиничке знаке болести или карактеристичне постморталне промјене или реакције на лабораторијске анализе који указују на могуће присуство болести афричке куге свиња,
- 13) службена потврда болести је потврда заразне болести афричке куге свиња на основу добијеног позитивног лабораторијског резултата,
- 14) појава афричке куге свиња, односно свиња заражена вирусом афричке куге свиња јесте свиња или леш свиње код којих су званично потврђени клинички знаци болести

или карактеристичне постморталне промјене или код којих је присуство болести потврђено на основу лабораторијских испитивања,

15) нешкодљиво уклањање је један од начина поступања са материјалом високог ризика којим се спречава опасност од ширења вируса афричке куге свиња, у складу са прописима који регулишу ту област,

16) еутаназија (у даљем тексту: усмрђивање) је усмрђивање животиња, у складу са прописима који регулишу ту област,

17) клање је поступак усмрђивања животиња искрварењем, у складу са прописима који регулишу ту област,

18) власник је свако физичко или правно лице које је власник свиња или је задужено за узгој наведених животиња ради финансијског добитка или без њега,

19) сентенил свиње су оне које су испитане и које су дале негативан резултат на присуство антибијела на вирус афричке куге свиња.

Члан 3.

Када се на имању налази једна или више свиња за које се сумња да су заражене вирусом афричке куге свиња, надлежна ветеринарска организација дужна је да на најбржи могући начин, а најкасније у року од 24 часа, обавијести надлежног ветеринарског инспектора, који је дужан да обавијести Министарство у складу са прописима из ветеринарства којима се уређује област пријаве заразних болести.

Члан 4.

(1) Када се на имању налази једна или више свиња сумњивих да су заражене вирусом афричке куге свиња, ветеринарски инспектор, без одгађања, ставља имање под надзор и:

1) наређује да се напишу све свиње на имању према категоријама и броју болесних и угуинулих свиња или свиња сумњивих да су заражене вирусом афричке куге свиња, а попис свиња мора да буде редовно ажуриран да би се узеле у обзир новорођене и угуинуте свиње у периоду док траје сумња на афричку кугу свиња на имању, а подаци из пописа морају бити доступни на захтјев ветеринарског инспектора и провјерени током сваке контроле и надзора,

2) наређује да се ограничи кретање свиња на имању и да се свиње задрже у својим боксовима или издвоје на изолованом мјесту у објекту,

3) забрањује промет свиња са имања и на имање, а ако је потребно, забрањује и стављање у промет других животиња са имања и наређује примјену одговарајућих мјера за уништавање глодара или инсеката,

4) забрањује изношење лешева угуинулих свиња, осим у случају писменог одобрења ветеринарског инспектора,

5) забрањује стављање у промет меса и других производа од свиња, сјемена, јајних ћелија и ембриона свиња, сточне хране, отпадака и опреме којом може да се шири вирус афричке куге свиња без писменог одобрења ветеринарског инспектора,

6) забрањује кретање људи са имања и на имање без писменог одобрења ветеринарског инспектора,

7) забрањује кретање возила са имања и на имање, без писменог одобрења ветеринарског инспектора,

8) наређује да се поставе дезинфекционе баријере на улазима и излазима из објеката у којима се држе свиње и на улазу и излазу са имања, а свако лице које улази или излази са имања мора да спроведе биосигурносне мјере које су потребне за смањивање опасности од ширења вируса афричке куге свиња, али поред тога сва транспортна средства морају да буду дезинфикована прије изласка са имања,

9) нареди спровођење епизоотиолошког извиђања у складу са чланом 8. овог правилника.

(2) Када то захтјева епизоотиолошка ситуација, а нарочито на подручју са великим бројем свиња, ветеринарски инспектор може да:

1) нареди спровођење мјера које се спроводе у случају потврде афричке куге свиња на имању и мјера које се спроводе у случају сумње на појаву афричке куге свиња на имању, а ако то услови дозвољавају, може да ограничи примјену ових мјера само на свиње које су сумњиве да су заражене или контаминирани вирусом афричке куге свиња и само на дио имања гдје се оне држе, под условом да су те свиње смјештене, да се држе и хране потпуно одвојено од других свиња на имању, а након усмрћивања свиња узима се довољан број узорака неопходан да се потврди или искључи постојање вируса афричке куге свиња,

2) привремено успостави контролну зону око имања на ком се налази једна или више свиња које су сумњиве да су заражене вирусом афричке куге свиња, у којој ће се спроводити неке или све мјере које се спроводе у случају потврде афричке куге свиња на имању и мјера које се спроводе у случају сумње на појаву афричке куге свиња на имању док се не искључи сумња на афричку кугу свиња.

(3) Мјере из става 2. овог члана не укидају се све док се постојање афричке куге свиња службено не искључи.

Члан 5.

(1) Ако је афричка куга свиња службено потврђена на имању, ветеринарски инспектор, у случају сумње на појаву афричке куге свиња на имању, наређује:

1) спровођење епизоотиолошког извиђања, у складу са чланом 8. овог правилника,

2) усмрћивање свих свиња на имању, без одгајања, под надзором ветеринарског инспектора, на начин који обезбјеђује спречавање ширења вируса афричке куге свиња током превоза и усмрћивања свиња,

3) узимање довољног броја узорака од усмрћених свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника да би се утврдио начин уношења вируса афричке куге свиња на имање и одредило колико је дуго вирус био присутан на имању прије него што је ова болест пријављена,

4) нешкодљиво уклањање лешева угинулих и усмрћених свиња, под надзором ветеринарског инспектора,

5) да се пронађу и нешкодљиво уклоне, под надзором ветеринарског инспектора, производи, сировине и отпади поријеклом од свиња које су заклане у периоду између вјероватног уноса вируса афричке куге свиња на имање и почетка спровођења наређених мјера,

6) да се пронађу и нешкодљиво уклоне, под надзором ветеринарског инспектора, сјеме, јајне ћелије и ембриони свиња, који су узети у периоду између вјероватног уноса вируса афричке куге свиња на имање и почетка спровођења наређених мјера,

7) уклоне све материје и отпад за који постоји вјероватноћа да су контаминирани, као нпр. храна за животиње, односно униште сви материјали за једнократно употребу за које постоји вјероватноћа да су контаминирани, а посебно они који су коришћени за усмрћивање, на начин да се уништи вирус афричке куге свиња,

8) да се након нешкодљивог уклањања лешева свиња изврши чишћење и дезинфекција, а ако је потребно, и дезинсекција објеката у којима су свиње држане, возила у којима је вршен превоз, опреме, стеље и стајњака, у складу са чишћењем, дезинфекцијом и дезинсекцијом прописаним овим правилником,

9) да се у случају примарног избијања афричке куге свиња врши генетска типизација изолованог вируса афричке куге свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника.

(2) Ако се избијање болести потврди у лабораторији, зоолошком врту, националном парку или ограђеном простору на коме се свиње држе у научне сврхе или ради очувања врста или очувања ријетких раса, Министарство може да одобри одступања од мјера из става 1. т. 2) и 6) овог члана ако нису угрожени интереси Републике Српске.

(3) У случају дозвољених одступања наведених у ставу 2. овог члана, Министарство обавјештава Канцеларију за ветеринарство Босне и Херцеговине.

Члан 6.

(1) Ако је афричка куга свиња потврђена на имању које се састоји од двије или више одвојених производних јединица, да би се завршио тов свиња, Министарство може да одобри одступање од мјера које се спроводе у случају потврде афричке куге свиња на имању на производним јединицама са здравим свињама, под условом да је утврђено да су структура, величина и удаљеност између производних јединица и поступци који се у њима спроводе такви да те производне јединице имају сасвим одвојене објекте и опрему за смештај, држање и храњење свиња, тако да вирус не може да се шири из једне производне јединице у другу.

(2) У случају из става 1. овог члана, израђује се план одступања од мјера за сузбијање афричке куге свиња, узимајући у обзир све мјере за спречавање ширења болести и заштиту здравља животиња.

Члан 7.

(1) Када ветеринарски инспектор на основу епизоотиолошког извиђања утврди да постоји сумња на појаву афричке куге свиња на контактним имањима, на њима се примјењују мјере прописане у члану 4. овог правилника док се сумња на присуство вируса афричке куге свиња не искључи.

(2) Ако епизоотиолошка ситуација то захтијева, ветеринарски инспектор наређује да се на контактним имањима спроведу мјере прописане у члану 5. став 2. овог правилника и узимање довољног број узорака од усмрћених свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника да би се потврдило или искључило присуство вируса афричке куге свиња.

Члан 8.

(1) Епизоотиолошко извиђање врши се када постоји сумња на појаву афричке куге свиња на основу епизоотиолошког упитника, који је саставни дио Плана управљања кризним ситуацијама за контролу и сузбијање афричке куге свиња у Републици Српској (у даљем тексту: План управљања кризним ситуацијама).

(2) Епизоотиолошко извиђање из става 1. овог члана нарочито обухвата:

1) период током ког је вирус афричке куге свиња могао да буде присутан на имању прије него што је болест пријављена или прије него што се на болест посумњало,

2) могући извор вируса афричке куге свиња на имању и утврђивање других имања на којима су свиње могле бити заражене или контаминирани из истог извора,

3) кретање људи, возила, свиња, лешева, сјемена, меса или било каквих других материјала или средстава који су могли да пренесу вирус на имање или са њега,

4) могућност да ширење болести узрокују вектори или дивље свиње.

(3) Ако резултати епизоотиолошког извиђања указују на то да је афричка куга свиња могла да се прошири са имања на имања која се налазе на територији друге државе, о томе се обавјештава та држава.

Члан 9.

(1) Након службене потврде болести на имању, Министарство одређује заражено подручје у кругу полупречника од најмање 3 km, које је укључено у угрожено подручје у кругу полупречника од најмање 10 km око жаришта.

(2) Приликом одређивања граница зараженог и угроженог подручја узимају се у обзир:

1) резултати епизоотиолошког извиђања,

2) географски положај, посебно природне или вјештачке границе,

3) положај и међусобна удаљеност имања,

4) подаци о промету и трговини свињама и број клиника и објеката за прераду и уклањање лешева животињског поријекла,

5) објекти и опрема и број особља које је на располагању за контролу кретања и премјештања свиња унутар ових

подручја, а нарочито свиња које се морају премјештати са имања поријекла ради усмрћивања.

(3) Ако заражено и угрожено подручје укључује дијелове територије једне или више сусједних држава, границе зараженог и угроженог подручја одређују се у сарадњи са надлежним органима тих држава.

(4) Да би се у зараженим или угроженим подручјима обезбиједила добра информисаност о наређеним мјерама које се спроводе на зараженом или угроженом подручју и омогућило њихово спровођење, постављају се видљиви знаци и упозоравајући натписи и користе средства јавног информисања.

Члан 10.

(1) У зараженом подручју ветеринарски инспектор:

1) у што краћем року наређује попис свих имања на којима се држе и узгајају свиње, обиљежавање и регистрацију свих необиљжених свиња, након чега, у року од седам дана, надлежни ветеринар врши надзор свих имања у зараженом подручју да би обавио клинички преглед свиња, те контролу регистра свиња на имањима и идентификационе ознаке свиња;

2) забрањује премјештање и превоз свиња јавним или приватним путевима, осим ако је неопходно по путевима на имању, када такво премјештање и превоз одобри ветеринарски инспектор, у складу са чланом 6. став 1. овог правилника;

3) забрана из тачке 2) овог става не примјењује се ако се свиње превозе друмским или жељезничким саобраћајницама без истовара или заустављања, а од наведене забране може да се одступи када се свиње за клање допремају на хитно клање изван зараженог подручја у кланицу која се налази у зараженом подручју;

4) наређује чишћење, дезинфекцију и по потреби дезинсекцију што је прије могуће након контаминације камиона, других возила и опреме који се користе за превоз свиња, других животиња или материјала који могу да буду контаминирани, у складу чишћењем, дезинфекцијом и дезинсекцијом прописаним овим правилником;

5) наређује да камион или возило који су употребљени за превоз свиња не смију да напусте заражено подручје док се не очисте и дезинфикују и док их ветеринарски инспектор не прегледа и поново одобри за превоз;

6) забрањује улаз и излаз других домаћих животиња на имање и са имања без одобрења ветеринарског инспектора;

7) наређује да се пријављује ветеринарском инспектору, без одгађања, свака обољела или угинула свиња са имања, а ветеринарски инспектор налаже одговарајућа испитивања која су прописана у Прилогу 2. овог правилника, који чини његов саставни дио;

8) забрањује премјештање свиња са имања на ком се држе док не протекне најмање 40 дана од спроведеног чишћења и прве дезинфекције, по потреби и дезинсекције заражених имања, а након 40 дана, у складу са прописаним условима у случајевима када се забрана премјештања и превоза свиња не примјењује, ветеринарски инспектор може да одобри премјештање свиња са имања да би се свиње превезле директно у:

1. кланицу, на хитно клање, ако је могуће у зараженом или угроженом подручју,

2. објекат за нешкодљиво уклањање лешева или одговарајуће мјесто гдје се свиње одмах усмрћују, а њихови лешеве нешкодљиво уклањају под надзором ветеринарског инспектора,

3. друге објекте који се налазе у зараженом подручју, у посебним случајевима;

9) забрањује промет сјемена, јајних ћелија и ембриона свиња са имања која се налазе у зараженом подручју;

10) наређује примјену биосигурносних поступака које мора да спроводи свако лице које улази на имање или излази са имања у зараженом подручју са циљем смањења ризика од ширења вируса афричке куге свиња.

(2) Када мјере које се спроводе на зараженом подручју, због нових жаришта, трају дуже од 40 дана, па је због тога угрожена добробит животиња или су се појавили други проблеми у држању свиња, на захтјев власника, ветеринарски инспектор може да одобри премјештање свиња са неког имања у зараженом подручју, у складу са прописаним условима у случајевима када се забрана премјештања и превоза свиња не примјењује, директно у објекте прописане у ставу 1. тачка 8) овог члана.

(3) Ветеринарски инспектор може да одобри премјештање свиња са имања под условом да:

1) је надлежни ветеринар обавио клинички преглед свиња на имању, укључујући мјерење тјелесне температуре у складу са поступцима из Прилога 2. овог правилника и ако је обављена контрола регистра и бројева ушних маркица,

2) приликом клиничког прегледа и контроле нису утврђени никакви клинички знаци који указују на појаву афричке куге свиња,

3) се свиње отпремају у превозним средствима које је запечатио ветеринарски инспектор,

4) се превозна средства и опрема који су били коришћени у превозу свиња одмах након превоза очисте и дезинфикују,

5) је узет довољан број узорака од свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника, ако се свиње шаљу на клање или су усмрћене, да би могло да се потврди или искључи присуство вируса афричке куге свиња на тим имањима.

(4) Када ветеринарски инспектор, у складу са мјерама које се спроводе на зараженом подручју, одобри да се свиње превезу у кланицу, потребно је да:

1) се обавијести ветеринарски инспектор одговоран за кланицу о упућивању свиња на ту кланицу и да се по приспијећу свиња у кланицу о томе обавијести ветеринарски инспектор који је одобрио упућивање свиња на клање,

2) се по доласку у кланицу свиње држе и кољу одвојено од других свиња,

3) ветеринарски инспектор током анте мортем и пост мортем прегледа који се обавља на кланици узме у обзир све симптоме који указују на присуство афричке куге свиња,

4) се свјеже месо свиња преради или обиљежи специјалном ознаком и обради одвојено у објектима које за ту сврху одреди Министарство, а месо мора да се пошаље тако да се пошиљка запечати прије отпреме и остане запечаћена током превоза.

(5) Мјере у зараженом подручју примјењују се најмање док се:

1) не обави чишћење, дезинфекција, а по потреби и дезинсекција зараженог имања,

2) свиње на свим имањима клинички и лабораторијски не прегледају да би се потврдило или искључило присуство вируса афричке куге свиња, а наведени прегледи обављају се 45 дана послје спроведеног чишћења и прве дезинфекције, а по потреби и дезинсекције на зараженим имању.

(6) Прописани период од 40 и 45 дана може да се смањи на 30 дана ако је у складу са Прилогом 1. овог правилника спроведен програм узимања узорака и тестирање којим се омогућава искључивање присуства вируса афричке куге свиња на одређеном имању.

Члан 11.

(1) У угроженом подручју ветеринарски инспектор:

1) наређује попис свих имања на којима се држе свиње;

2) наређује обиљежавање и регистрацију свих необиљжених свиња;

3) забрањује премјештање и превоз свиња јавним или приватним путевима, осим ако је неопходно по путевима на имањима, када такво премјештање и превоз одобри ветеринарски инспектор, а ова забрана се не примјењује ако се свиње превозе друмским или жељезничким саобраћајницама, без истовара или заустављања или ако свиње за клање

долазе изван угроженог подручја на хитно клање у кланицу која се налази у угроженом подручју;

4) наређује чишћење и дезинфекцију, а по потреби и дезинсекцију камиона и других превозних средстава и опреме која је коришћена за превоз свиња, других животиња или материјала који могу да буду контаминирани што је прије могуће након контаминације, а превозна средства коришћена за превоз свиња не могу да напусте угрожено подручје ако нису претходно очишћена и дезинфикована;

5) забрањује улазак и излазак на имање и са имања свим животињама током првих седам дана од одређивања угроженог подручја без одобрења ветеринарског инспектора;

6) наређује пријављивање ветеринарском инспектору, без одгањања, сваке обојеле или угинуле свиње са имања, а ветеринарски инспектор налаже одговарајућа испитивања у складу са Прилогом 1. овог правилника;

7) забрањује премјештање свиња са имања док не текне најмање 30 дана од спроведеног чишћења и прве дезинфекције, а по потреби и дезинсекције зараженог имања, а након 30 дана, у складу са условима прописаним у случају када ветеринарски инспектор дозволи премјештање свиња, ветеринарски инспектор може да одобри премјештање свиња са имања директно у објекте:

1. кланицу, на хитно клање, ако је могуће у зараженом или угроженом подручју,

2. објекат за нешкодљиво уклањање лешева или одговарајуће мјесто гдје се свиње одмах усмрћују, а њихови лешеве нешкодљиво уклањају под надзором ветеринарског инспектора,

3. друге објекте који се налазе у зараженом подручју, у посебним случајевима,

4. ако се свиње упућују на клање, ветеринарски инспектор може да одобри одступања у вези са узимањем довољног броја узорака, прераде свјежег меса свиња, обиљежавања специјалном ознаком и одвојеног обрађивања меса, а посебно у односу на обиљежавање свјежег меса наведених свиња, његовог даљег коришћења и одредишта обрађених производа;

8) забрањује промет сјемена, јајних ћелија и ембриона свиња са имања која се налазе у угроженом подручју;

9) наређује примјену биосигурносних поступака које спроводи свако лице које улази на имање или излази са имања у угроженом подручју с циљем смањења ризика од ширења вируса афричке куге свиња.

(2) Када мјере из става 1. овог члана, због нових жаришта, трају дуже од 40 дана, па је због тога угрожена добробит животиња или су се појавили други проблеми у држању свиња, на захтјев власника, ветеринарски инспектор може да одобри премјештање свиња са неког имања у угроженом подручју, у складу са условима прописаним у члану 10. став 3. овог правилника, директно у објекте прописане у члану 10. став 1. тачка 8) овог правилника.

(3) Мјере у угроженом подручју примјењују се најмање док се:

1) не обави чишћење, прва дезинфекција, а по потреби и дезинсекција зараженог имања,

2) свиње на свим имањима клинички, а ако је потребно, и лабораторијски испитају у складу са Прилогом 1. овог правилника да би се потврдило или искључило присуство вируса афричке куге свиња, а наведени прегледи обављају се 40 дана послје спроведеног чишћења и прве дезинфекције, а по потреби и дезинсекције на зараженом имању.

(4) Прописани период од 30 дана може да се смањи на 21 дан, период из става 2. овог члана на 30 дана, а период из става 3. тачка 2) овог члана на 20 дана ако је у складу са Прилогом 1. овог правилника спроведени програм узимања узорака и тестирања којим се омогућава искључивање присуства вируса афричке куге свиња на одређеном имању.

Члан 12.

Чишћење, дезинфекцију, а по потреби и дезинсекцију, спроводи овлашћена ветеринарска организација под надзо-

ром ветеринарског инспектора и према његовим инструкцијама употребом одговарајућег одобреног дезинфекционог средства и инсектицида, у складу са принципима и поступцима прописаним у Прилогу 2 - Принципи и поступци чишћења, дезинфекције и дезинсекције.

Члан 13.

(1) Поновно увођење свиња на заражено имање може да се изврши по истеку 40 дана од завршетка чишћења, дезинфекције и по потреби дезинсекције.

(2) Приликом поновног увођења свиња на имање узима се у обзир начин држања свиња на наведеном имању.

(3) Ако појава болести на имању није повезана са векторима, примјењује се следећи поступак:

1) на имању гдје се свиње држе на отвореном прво морају да се уведу сентинел свиње или свиње које долазе са имања на коме није било никаквих ограничења повезаних са афричком кугом свиња;

2) сентинел свиње се у складу са упутствима ветеринарског инспектора правилно распоређују по цијелом зараженом имању и од њих се након 45 дана од увођења узимају узорци ради испитивања на присуство антигенова на вирус афричке куге свиња, у складу са Прилогом 1. овог правилника, а кад се добије негативан резултат серолошког испитивања и ако ниједна свиња није развила антигенова на вирус афричке куге свиња, може да се приступи даљем увођењу свиња на имање;

3) код свих других начина узгајања поновно увођење свиња у имање одвија се или у складу са одредбом из тачке 1) овог става или се све свиње уводе под условом:

1. да долазе са имања која нису била подвргнута никаквим ограничењима повезаним са афричком кугом свиња и да се уведу у имање у року од 20 дана,

2. да се свиње у обновљеном стаду подвргну серолошком испитивању у складу са Прилогом 1. овог правилника, с тим да се узорци за овај преглед узимају најраније 45 дана након доласка на имање последњих свиња,

3. да ниједна свиња не смије да напусти имање док се не добију негативни резултати серолошког испитивања.

(4) Ако је појава болести била повезана са векторима, свиње не смију поново да се уведу на имање најмање шест година, осим:

1) ако су успјешно, под надзором ветеринарског инспектора, спроведени поступци за уништавање вектора из просторија или мјеста на којима ће се свиње држати или на којима свиње могу да дођу у контакт са вектором или

2) ако може да се докаже да присуство вектора више не представља значајан ризик од преношења афричке куге свиња, након чега се примјењује поступак прописан у ставу 3. т. 1) и 2) овог члана и најраније 60 дана након потпуне репулације узимају се узорци ради серолошких испитивања на присуство вируса афричке куге свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника, а до добијања негативних резултата ниједна свиња не може да напусти имање.

(5) Када појава болести није била повезана са векторима и ако је прошло више од шест мјесеци од завршетка чишћења и дезинфекције на имању, ветеринарски инспектор може да одобри одступање од става 3. овог члана, узимајући у обзир епизоотиолошку ситуацију.

(6) Поновно увођење на имање домаћих животиња других врста мора да одобри ветеринарски инспектор, при чему мора да узме у обзир ризик од ширења заразе или од присуства вектора при поновном увођењу.

Члан 14.

(1) Када се појави сумња на афричку кугу свиња у кланици или у превозном средству, ветеринарски инспектор одмах спроводи епизоотиолошка извиђања да би се потврдила или искључила сумња на појаву афричке куге свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника.

(2) Ако се у кланици или превозном средству потврди случај афричке куге свиња, ветеринарски инспектор:

1) наређује да се усмрте, без одгађања, све животиње пријемчиве на болест, у кланици или превозном средству,

2) наређује да се нешкодљиво уклоне лешеве, трупови, унутрашњи органи, кланични и животињски нуспроизводи поријеклом од потенцијално заражених животиња, под надзором ветеринарског инспектора,

3) наређује чишћење, дезинфекцију и по потреби дезинсекцију објеката, опреме и возила које врши овлашћена ветеринарска организација, под надзором ветеринарског инспектора,

4) наређује да се изолат вируса афричке куге свиња подвргне лабораторијском поступку у складу са Прилогом 1. овог правилника да би се идентификовао генотип вируса,

5) наређује да се на имању са ког су допремљене заражене свиње или лешеве и на другим контактним имањима примјене мјере које се спроводе на контактним имањима, а да се на имању поријекла заражених свиња или лешева примјене мјере које се спроводе у случају потврде афричке куге свиња на имању ако се епизоотиолошким извиђањем покаже да је то неопходно,

6) забрањује допремање на клање и превоз животиња док не истекне период од 24 часа након чишћења, дезинфекције и по потреби дезинсекције.

Члан 15.

(1) Кад постоји сумња да је дивља свиња заражена вирусом афричке куге свиња, ветеринарски инспектор, без одгађања, спроводи епизоотиолошко извиђање и наређује друге мјере да би се потврдило или искључило присуство болести и налаже да се изврши лабораторијско испитивање узорака узетих од свих одстријељених или нађених угинулих дивљих свиња и о томе информисе власнике свиња и ловце.

(2) Након потврде примарног случаја афричке куге свиња код дивљих свиња, Министарство ће затражити од кризног центра за контролу афричке куге свиња да:

1) проучи епизоотиолошку ситуацију и да препоруке за одређивање зараженог подручја на начин прописан у Плану управљања кризним ситуацијама,

2) помогне да се утврде одговарајуће мјере које ће се примјењивати на зараженом подручју, уз мјере стављања под службени надзор имања са свињама унутар утврђеног зараженог подручја, а које могу да укључе и привремену забрану лова и забрану прихрањивања дивљих свиња,

3) помогне да се изврши анализа мјера спроведених на терену.

(3) Ветеринарски инспектор ставља под службени надзор имања са свињама унутар утврђеног зараженог подручја и на том подручју:

1) наређује попис свих категорија свиња на имањима, односно израду првог пописа свиња на основу процјене ако се свиње држе на отвореном да власник редовно ажурира податке о попису;

2) наређује да се све свиње на имању држе у објектима или другом мјесту на коме могу да буду изоловане од дивљих свиња и да не смију имати приступ било каквом материјалу који је могао да буде у контакту са дивљим свињама;

3) забрањује улаз и излаз свиња на имање и са имања без одобрења ветеринарског инспектора, узимајући у обзир епизоотиолошку ситуацију;

4) наређује да се ставе дезинфекционе баријере на улазима и излазима из објеката и имања, а по потреби и вршење дезинсекције;

5) наређује примјену одговарајућих хигијенских и биосигурносних мјера од лица која долазе у контакт са дивљим свињама да би се смањило ризик од ширења вируса афричке куге свиња;

6) наређује да се на имању изврши испитивање свих угинулих свиња или свиња које показују клиничке знаке афричке куге свиња;

7) забрањује уношење на имање органа или ткива дивље свиње, било да је одстријељена, било да је пронађена

мртва и прибора или опреме који би могли да буду контаминирани вирусом афричке куге свиња;

8) забрањује промет сјемена, јајних ћелија или ембриона свиња са имања из зараженог подручја;

9) наређује да:

1. надлежни ветеринар прегледа све одстријељене или угинуле дивље свиње на зараженом подручју у присуству ветеринарског инспектора,

2. се изврши испитивање на афричку кугу свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника,

3. се лешеве дивљих свиња за које се дијагностичким испитивањем утврди да су позитивни на афричку кугу свиња нешкодљиво уклоне под надзором ветеринарског инспектора,

4. се забрани стављање у промет меса свиња и онда када се добије негативан резултат испитивања на афричку кугу свиња, а дијелови који нису за исхрану људи обрађују се под надзором ветеринарског инспектора;

10) наређује да се изврши генетска типизација изолованог вируса афричке куге свиња у складу са Прилогом 1. овог правилника.

(3) Када се афричка куга свиња појави код дивљих свиња на граничном подручју у Републици Српској, при одређивању мјера које су неопходне за спречавање ширења, сузбијање и искорјењивање афричке куге свиња Министарство сарађује са надлежном службом сусједне државе.

Члан 16.

Након утврђивања примарног случаја афричке куге свиња код дивљих свиња, Министарство примјењује мјере донесене Планом управљања кризним ситуацијама, који нарочито садржи податке о:

1) резултатима епизоотиолошког извиђања и контролама спроведеним у складу са чланом 15. овог правилника;

2) површини зараженог подручја унутар територије Републике Српске, гдје се приликом одређивања зараженог подручја узимају у обзир резултати спроведеног епизоотиолошког извиђања и географска распрострањеност болести, популација дивљих свиња на том подручју, постојање већих природних или вјештачких баријера и кретање дивљих свиња;

3) организовању и ангажовању биолога, ловаца, ловачких и ветеринарских организација;

4) медијској кампањи и информисању заинтересованих организација и служби;

5) раширености афричке куге свиња у популацији дивљих свиња и о лабораторијским и другим испитивањима одстријељених или пронађених мртвих дивљих свиња и о епизоотиолошком извиђању по старосним категоријама;

6) условима које морају да испуњавају ловци да би се избјегло ширење заразе;

7) поступцима који се користе за нешкодљиво уклањање лешева дивљих свиња;

8) епизоотиолошком извиђању које се обавља на свакој дивљој свињи, било да је одстријељена, било да је пронађена мртва и које укључује попуњавање епизоотиолошког упитника са подацима о:

1. географском подручју на коме је свиња одстријељена или пронађена мртва,

2. датуму када је свиња одстријељена или пронађена мртва,

3. лицу које је свињу одстријелило или је пронашло мртву,

4. старости и полу свиње,

5. симптомима прије одстрела, ако је дивља свиња била одстријељена,

6. стању леша,

7. лабораторијским налазима;

9) програмима надзора и мјерама који се примјењују на имању унутар одређеног зараженог подручја и ако

је потребно, у његовој околини, укључујући превоз и премјештање животиња у заражено подручје и изван њега, с тим да ове мјере морају да укључују забрану стављања свиња, њиховог сјемена, ембриона и јајних ћелија у промет изван зараженог подручја;

10) критеријумима на основу којих се укида спровођење мјера за искорјењивање афричке куге свиња у зараженом подручју и мјера које се примјењују на имањима у том подручју;

11) тијелу које је надлежно и одговорно за надзор и координацију рада јединица одговорних за спровођење Плана управљања кризним ситуацијама;

12) начину на који ће Републички кризни центар за контролу афричке куге свиња редовно пратити резултате спровођења Плана управљања кризним ситуацијама;

13) мониторингу на афричку кугу свиња, који ће почети да се спроводи по истеку периода од 12 мјесеци од последњег потврђеног случаја афричке куге свиња код дивљих свиња на зараженом подручју и трајаће најмање 12 мјесеци и укључиваће мјере које се спроводе у складу са т. 5), 7) и 8) овог члана.

Члан 17.

(1) Ако на имању на коме је потврђена афричка куга свиња постоји сумња на присуство вектора, ветеринарски инспектор наређује да се у зараженом објекту и његовој околини утврди присуство вектора и ако је потребно, ухвати вектор на начин прописан у Прилогу 3 - Упутство за проналажење вектора, који чини саставни дио овог правилника.

(2) Када је присуство вектора потврђено, спроводе се одговарајућа лабораторијска испитивања да би се потврдило или искључило присуство вируса афричке куге свиња код вектора и успостављају се даље одговарајуће мјере праћења, надзора и контроле на таквом имању и на подручјима око њега.

(3) Када је присуство вектора потврђено, али контролу над њима није могуће спровести, на имању се најмање шест година не узгајају свиње, а ако је потребно, ни друге домаће животиње.

Члан 18.

(1) Референтна лабораторија за афричку кугу свиња одређује се у складу са прописима којима се уређује та област.

(2) Референтна лабораторија за афричку кугу свиња је одговорна за осигуравање да се лабораторијско тестирање за откривање присуства афричке куге свиња и идентификација генотипа изолата вируса обављају у складу с Прилогом 1. овог правилника и у ту сврху она може склапати посебне споразуме с Референтном лабораторијом Европске уније за афричку кугу свиња или с другим референтним лабораторијама.

(3) Референтна лабораторија за афричку кугу свиња одговорна је за координисање стандарда и дијагностичких метода за афричку кугу свиња и у ту сврху:

1) она може снабдијевати појединачне лабораторије дијагностичким реагенсима,

2) надzirати квалитет свих дијагностичких реагенаса,

3) повремено организовати упоредне тестове,

4) чувати изолате вируса афричке куге свиња из потврђених случајева и избијања болести,

5) осигурати да се дијагностички поступци, узимање узорака и лабораторијски тестови у сврху откривања присуства афричке куге свиња спроводе у складу са Прилогом 1. овог правилника.

(4) Дијагностички приручник за афричку кугу свиња из Прилога 1. овог правилника садржи:

1) минималне стандарде квалитета који се морају примјењивати у дијагностичким лабораторијама за афричку кугу свиња и при превозу узорака,

2) критеријуме и поступке који се морају примјењивати код клиничких или постморталних прегледа који се изводе у сврху потврђивања или искључивања постојања афричке куге свиња,

3) критеријуме и поступке који се примјењују при прикупљању узорака од живих свиња или њихових лешева да би се лабораторијским претрагама потврдило или искључило присуство афричке куге свиња, укључујући методе узимања узорака за серолошки или вирусолошки избор који се изводи у оквиру примјене мјера предвиђених овим правилником,

4) лабораторијске тестове који се користе за дијагностиковање афричке куге свиња, укључујући критеријуме за оцјену резултата лабораторијских тестова,

5) лабораторијске технике за генотипизацију изолата вируса афричке куге свиња.

(5) У сврху заштите здравља животиња, а да би се гарантовали услови биосигурности, коришћење вируса афричке куге свиња, његовог генома, антибијела и вакцина, с циљем истраживања, постављања дијагнозе или производње, допуштено је у установама и лабораторијама одобреним од Министарства.

Члан 19.

(1) Није дозвољено коришћење вакцине за афричку кугу свиња.

(2) Руковање, производња, складиштење, снабдијевање, дистрибуција или продаја вакцине афричке куге свиња на територији Републике Српске обавља се под надзором Министарства.

Члан 20.

(1) План управљања кризним ситуацијама садржи мјере које се спроводе у случају појаве афричке куге свиња, узимајући у обзир густину популације свиња која може да утиче на ширење вируса афричке куге свиња.

(2) Планом управљања кризним ситуацијама одређује се начин на који се обезбјеђује приступ објектима, опреми, особљу и другим материјалима неопходним за брзо и ефикасно искорјењивање болести.

(3) Садржај Плана управљања кризним ситуацијама мора да буде у складу са Прилогом 4 - Садржај Плана управљања кризним ситуацијама, који чини саставни дио овог правилника.

(4) План управљања кризним ситуацијама може да се измијени или допуни у зависности од развоја ситуације.

Члан 21.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 12.05-335-742/19
20. августа 2019. године
Бања Лука

Министар,
Др **Борис Пашалић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

ДИЈАГНОСТИЧКИ ПРИРУЧНИК ЗА АФРИЧКУ КУГУ СВИЊА

Поглавље I

I - ОПИС АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА С НАГЛАСКОМ НА ДИФЕРЕНЦИЈАЛНУ ДИЈАГНОЗУ

(1) Узрочник афричке куге свиња је ДНК вирус с омотачем који спада у род *Asfivirusa* из породице *Asfarviridae*. Сојеви вируса афричке куге свиња разликују се по вируленцији иако се не могу идентификовати различити серотипови.

(2) Вирус афричке куге свиња је врло стабилан у излучевинама заражених свиња, у труповима и свјежем месу свиња, те у неким производима од меса свиња. Да би се осигурало њихово инактивисање у окружењу, морају се користити одговарајући дезинфицијенси.

(3) Главни природни пут заразе свиња је ороназални, директним или индиректним контактом са зараженим свињама или хранењем храном која је контаминирана вирусом. У овим подручјима у којима постоје вектори пренос путем тих вектора има врло важну улогу у постојаности и ширењу вируса. Афричка куга свиња такође се може ширити индиректним контактом с контаминираним материјалима и угризом инсеката који механички преносе вирус афричке куге свиња. Могућа је и зараза путем сјемена заражених нераста.

(4) Период инкубације код појединих животиња износи од пет до 15 дана, али у условима на терену клинички симптоми на имању могу постати видљиви тек неколико седмица након увођења вируса, па и дуже ако се ради о слабијим сојевима вируса.

(5) Јављају се акутни, субакутни и хронични облици афричке куге свиња, а разлика зависи углавном од вируленције вируса.

(6) Код свиња које се након заразе клинички опораве вiremија траје од 40 до 60 дана и те свиње постају преносници вируса и вирус афричке куге свиња се код свиња преносника изолује до шест мјесеци након заразе.

II - АКУТНИ ОБЛИК АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА

(1) Клинички знаци:

- висока тјелесна температура (виша од 40 °C), која је праћена депресијом, губитком апетита, брзим и тешким дисањем, те излучевинама из носа и очију,

- свиње показују некоординисане покрете и сакупљају се у групе,

- крмаче могу побацили у свим стадијумима трудноће,

- може доћи до повраћања и опстипације, док се код неких свиња може развити крвави пролив,

- поткожна подручја са конгестијама или крварења, посебно на екстремитетима и ушима,

- прије смрти може доћи до коме, која се јавља до седам дана након развоја клиничких знакова.

(2) Стопа морбидитета и морталитета на имању може бити 100%.

(3) Постморталним прегледом налази показују типичан хеморагијски синдром с општом конгестијом трупа, накупљањем крви у грудној и трбушној шупљини, повећаном тамном сљезином, хеморагичним лимфним чворовима, који наликују угрушцима крви, посебно бубрежни и гастрохепатични лимфни чворови, петехијалном хеморагијом у бубрезима (кортикалним и медуларним пирамидама и бубрежној карлици), абдоминалној серози, желудачној и criјевној слузници и срцу (епикард и ендакард), хидротораксом и петехијалним крварењем плеуре.

(4) Акутни облик класичне куге свиња обично доводи до клиничке и патолошке слике која је врло слична као код афричке куге свиња. Када постоје, крварења на кожи и ушима се прилично лако откривају и наводе на сумњу на акутну класичну или афричку кугу свиња јер је мало других болести које доводе до сличних промјена.

(5) На акутни облик афричке куге свиња треба такође посумњати и приликом сумње на: црвени вјетар, репродуктивни и респираторни синдром свиња, тровање кумарином, хеморагијску пурпур, синдром кржљавости одбијене прасиди, синдром дерматитиса и нефропатије свиња, инфекције *Salmonella* или *Pasteurella*, те било које дигестивне или респираторне синдроме праћене повишеном тјелесном температуром код којих свиње не реагују на лијечење антибиотцима.

III - СУБАКУТНИ ОБЛИК АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА

(1) Субакутни облици су учесталији у ендемским подручјима.

(2) Клинички знаци су: промјенлива повишена температура, депресија и пнеумонија, смрт може услједити због престанка рада срца. Оштећења код субакутних облика су слична онима код акутног облика, али су блажа, патогномична оштећења су велика крварења у лимфним чворовима, бубрезима и сљезини, конгестија и едем плућа, те у неким случајевима интерстицијална пнеумонија.

IV - ХРОНИЧНИ ОБЛИК АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА

(1) Хронични облици ове болести су ријетки.

(2) Клинички знаци хроничне афричке куге свиња су неспецифични, а честе су секундарне бактеријске инфекције, те је за постављање диференцијалне дијагнозе потребно размотрити многе друге болести.

(3) Повишена тјелесна температура није нужно присутна код сваке животиње, али се на зараженом имању може увијек открити код неколико свиња.

(4) Клинички симптоми хроничне афричке куге свиња могу укључивати респираторне проблеме, побачаје, артритис, хроничне кожне чиреве или некрозе, који не наликују типичној клиничкој слици заразе вирусом афричке куге свиња. Оштећења могу бити минимална или их уопште нема.

(5) Патохистолошки налази су испољени повећаним лимфним чворовима и сљезином, плеуритисом и фибринозним перикардитисом, те инфилтрираним пнеумонитисом. Постоји и налаз жаришне казеозне некрозе и минерализације плућа.

Поглавље II

I - ГЛАВНИ КРИТЕРИЈУМИ ПРЕМА КОЈИМА СЕ НЕКО ИМАЊЕ МОЖЕ СМАТРАТИ СУМЊИВИМ НА ЗАРАЗУ АФРИЧКОМ КУГОМ СВИЊА

(1) Одлука о томе да се неко имање сматра сумњивим доноси се на основу следећих налаза, критеријума и разлога:

1) клиничких и патолошких налаза, а главни клинички и патолошки знаци који указују на сумњу на афричку кугу свиња су:

- повишена тјелесна температура с морбидитетом и морталитетом свиња свих старости,

- повишена тјелесна температура с хеморагијским синдромом, петехијална и ехимозна крварења, посебно у лимфним чворовима, бубрезима, сљезини (која је повећана и тамна, посебно код акутних облика) и мокраћном мјехуру, те улцерације на жучној кеси;

2) епизоотиолошког налаза, а епизоотиолошко испитивање обухвата прикупљање података:

- да ли су свиње биле у директном или индиректном контакту са свињама са имања за које је доказано да је заражено афричком кугом свиња,

- да ли је имање испоручило свиње за које се накнадно показало да су заражене вирусом афричке куге свиња,

- да ли су крмаче биле вјештачки осјемењене сјеменом које потиче од нераста сумњивих на афричку кугу свиња,

- да ли је било директног или индиректног контакта с дивљим свињама у популацији у којој се појавила афричка куга свиња,

- да ли се свиње држе на отвореном у подручју у ком су дивље свиње заражене вирусом афричке куге свиња,

- да ли се свиње хране помијама и да ли постоји сумња да се тим помијама није поступало на такав начин да се инактивира вирус афричке куге свиња,

- да ли је постојала могућност излагања свиња, на примјер преко лица која долазе на имање, превозних средстава и слично, а која долазе са имања за које постоји сумња да је заражено вирусом афричке куге свиња,

- појављују ли се вектори на подручју на коме се налази имање.

(2) Имање се сматра сумњивим на афричку кугу свиња и ако је сумња заснована на клиничким и патолошким налазима, а клиничка, епизоотиолошка и лабораторијска испитивања нису потврдила ову болест нити су утврдила изворе или узрочнике друге болести на одређеном имању.

Поглавље III

Поступци провјере и узимања узорака

I - СМЈЕРНИЦЕ И ПОСТУПЦИ ЗА КЛИНИЧКИ ПРЕГЛЕД И УЗИМАЊЕ УЗОРАКА ОД СВИЊА СА СУМЊИВИХ ИМАЊА

(1) Без обзира на то јесу ли на сумњивом имању усвојене мјере из члана 4. став 1. овог правилника, ове смјернице и поступци морају се примијенити, а такође се примјењују и у случајевима болести када се диференцијално дијагностички сумња на афричку кугу свиња. У случају када клинички знакови и епизоотиолошки подаци о току болести код свиња указују на малу вјероватноћу појаве афричке куге свиња, те у случају сумње на афричку кугу свиња код свиња у клиници или у превозном средству, ветеринарски инспектор, да би се потврдила или искључила афричка куга свиња, на сумњивом имању, налаже обављање одговарајућих клиничких прегледа, узимање узорака и лабораторијске претраге и врши:

- провјеру података о продуктивности и здравственом стању свиња, укључујући и податке о идентификацији и регистрацији свиња,

- преглед свих производних јединица свиња да би се одредило које свиње треба клинички прегледати.

(2) Клинички преглед укључује мјерење тјелесне температуре свиња и спроводи се нарочито код појединих свиња или група свиња које су:

- болесне или слабије узимају храну (анорексичне),

- недавно доведене из подручја у којима је потврђена појава афричке куге свиња или са других сумњивих мјеста,

- свиње које су се држале у производним јединицама које су недавно посјетила лица која су недавно била у блиском контакту са свињама зараженим или сумњивим на афричку кугу свиња или лица за која је утврђено да су имала друге посебно ризичне контакте с потенцијалним извором вируса афричке куге свиња,

- свиње које су серолошки тестиране на афричку кугу свиња у случају када резултати тих претрага не омогућавају искључивање афричке куге свиња и свиње које су биле у контакту са зараженим свињама,

- свиње које су недавно пребољеле болест.

(3) Ако прегледом сумњивог имања нису нађене свиње или групе свиња наведене у ставу 2. овог одјељка, ветеринарски инспектор, не доводећи у питање остале мјере које се могу примијенити на сумњивом имању у складу са овим правилником и узимајући у обзир епизоотиолошку ситуацију:

1) наређује и надзире спровођење даљњих прегледа на сумњивом имању, и то:

- додатни клинички преглед врши се на случајно одабраним свињама из производних јединица за које је утврђено или се сумња да је унесен вирус афричке куге свиња,

- минимални број свиња које треба прегледати мора омогућити да, ако се установи повишење тјелесне температуре у преваленцији 10%, да та преваленција буде 95% поуздана, или

2) наређује и надзире узимање узорака крви свиња са сумњивог имања за лабораторијско испитивање:

- минимални број узорака који се узимају за серолошко испитивање мора са сигурношћу од 95% да омогући откривање барем 10% серопреваленције у свакој производној јединици на имању,

- број узорака који се узима за вирусолошке тестове мора бити у складу са упутствима Министарства, које мора водити рачуна о распону тестова који се могу извести, о осјетљивости лабораторијских тестова који се користе и о постојећој епизоотиолошкој ситуацији, и

- одступања предвиђена у члану 10. став 6. и члану 11. став 4. овог правилника могу се одобрити само ако се осигура да број узетих узорака крви са сигурношћу од 95% омогућава откривање 5%-не серопреваленције у свакој производној јединици имања;

3) наређује и надзире спровођење мјера утврђених чланом 4. став 1. овог правилника, или

4) искључује сумњу на афричку кугу свиња.

(4) Додатни клинички преглед врши се на случајно одабраним свињама из производних јединица за које је утврђено или се сумња да је унесен вирус афричке куге свиња. Минимални број свиња које треба прегледати мора омогућити да, ако се установи повишење тјелесне температуре у преваленцији од 10%, да та преваленција буде 95% поуздана.

(5) Ако се на сумњивом имању откривује угинуле свиње или свиње за које се очекује да ће угинути, извршиће се постмортални прегледи на најмање пет тих свиња, а нарочито на свињама које:

- су прије угињања показивале или показују типичне знаке афричке куге свиња,

- имају повишену тјелесну температуру,

- су недавно угинуле.

(6) Ако се приликом таквих постморталних прегледа не утврде промјене које указују на афричку кугу свиња, али је узимајући у обзир епизоотиолошку ситуацију потребно спровести даља истраживања:

1) клинички преглед свиња у производној јединици у којој су држане угинуле свиње или свиње за које се очекује да ће угинути у складу са ставом 4. овог одјелка и узети узорци крви, при чему:

- минимални број узорака који се узимају за серолошко испитивање мора са сигурношћу од 95% да омогући откривање барем 10% серопреваленције у тој производној јединици,

- број узорака који се узима за вирусолошке тестове мора бити у складу са упутствима Министарства, које мора водити рачуна о распону тестова који се могу извести, о осјетљивости лабораторијских тестова који се користе и о постојећој епизоотиолошкој ситуацији;

2) постмортални прегледи на три до четири свиње које су биле у контакту са зараженим свињама.

(7) Без обзира на присуство или изостанак промјена које указују на афричку кугу свиња, од свиња подвргнутих постморталном прегледу узимају се узорци органа или ткива ради обављања вирусолошких тестова, с тим што узорци треба да буду узети од недавно угинулих свиња. За откривање вируса, антигена или генома афричке куге свиња код угинулих или еутаназираних свиња најприкладнији узорци су ткива тонзила, лимфних чворова (гастрохепаталних, бубрежних, субмандибуларних и ретрофарингеалних), слезине, бубрега и плућа¹, а у случају лешина у распаду, примјерен узорак је цијела дуга или грудна кост.

(8) Приликом обављања постморталног прегледа ветеринарски инспектор наређује и надзире:

- предузимање потребних мјера предострожности и хигијенских мјера ради спречавања ширења болести,

- усмрђивање свиња за које се очекује да ће угинути, на хуман начин, у складу са прописима којима се уређује та област.

(9) Ако се даљим клиничким прегледима на сумњивом имању открију клинички знаци или промјене које могу указивати на афричку кугу свиња, а ветеринарски инспектор сматра да ти налази нису довољни за потврђивање појаве афричке куге свиња и да треба урадити лабораторијске тестове, од сумњивих и других свиња у свакој од производних јединица у којима се држе сумњиве свиње узимају се узорци крви за лабораторијско тестирање у складу са следећим поступцима:

1) минимални број узорака који се узимају за серолошко испитивање мора са сигурношћу од 95% да омогући откривање барем 10% серопреваленције у тој производној јединици,

2) број узорака који се узима за вирусолошке тестове мора бити у складу са упутствима Министарства, које мора водити рачу-

на о распону тестова који се могу извести, о осјетљивости лабораторијских тестова који се користе и о постојећој епизоотиолошкој ситуацији.

(10) Ако се након обављених прегледа на сумњивом имању не открију клинички знаци или промјене које указују на присуство вируса афричке куге свиња, даљња лабораторијска испитивања да би се искључила афричка куга свиња врше се у складу са ставом 9. овог одјелка.

II - ПОСТУПЦИ УЗОРКОВАЊА НА ИМАЊУ ПРИЛИКОМ УСМРЂИВАЊА СВИЊА НАКОН ПОТВРЂИВАЊА БОЛЕСТИ

(1) Да би се утврдили начин на који је вирус афричке куге свиња унесен на заражено имање и вријеме које је протекло од уношења вируса, при усмрђивању свиња на имању, након што је избијање болести потврђено у складу са чланом 5. став 1. тачка 2) овог правилника, од свиња се, ради обављања серолошких тестова, морају насумично узети узорци крви.

(2) Минимални број свиња од којих се узимају узорци мора да буде довољан да се код свиња у свим производним јединицама на имању са 95% сигурности открије 10% серопреваленције². Такође се морају узети и узорци за вирусолошке тестове, при чему се мора водити рачуна о распону тестова који се могу извести и осјетљивости лабораторијских тестова који ће се користити и о епизоотиолошкој ситуацији.

(3) На оним подручјима на којима је доказано присуство вектора заражених вирусом афричке куге свиња врши се одговарајуће сакупљање крпеља за вирусолошке тестове, у складу с упутствима из Прилога 3. овог правилника.

(4) У случају секундарних епидемија, може се одступити од поступака из ст. 1, 2. и 3. овог одјелка и одредити поступци узорковања у складу са расположивим епизоотиолошким подацима на мјесту избијања и начинима на који је вирус унесен на имање и могућностима ширења болести са тог имања.

III - ПОСТУПЦИ УЗОРКОВАЊА ПРИ УСМРЂИВАЊУ СВИЊА У ОКВИРУ ПРЕВЕНТИВНИХ МЈЕРА НА СУМЊИВОМ ИМАЊУ

(1) Ради потврде или искључивања афричке куге свиња и ради прикупљања додатних епизоотиолошких информација, при усмрђивању свиња у оквиру превентивне мјере на сумњивом имању у складу с одредбама члана 4. став 2. тачка 1) или члана 7. став 2. овог правилника, морају се узети узорци крви за серолошке тестове, те узорци крви за вирусолошке тестове.

(2) Узорковање из става 1. овог одјелка првенствено се односи на:

- свиње које показују знакове или постморталне патолошке промјене које упућују на афричку кугу свиња и свиње које су биле у контакту с тим свињама,

- друге свиње које су могле бити у ризичним контактима са зараженим или сумњивим свињама или онима за које се сумња да су контаминирани вирусом афричке куге свиња, а приликом узимања узорака мора се узети у обзир епизоотиолошка ситуација.

(3) Из сваке производне јединице на имању узорци од свиња узимају се методом случајног одабира³. Минимални број узорака за серолошко испитивање мора да омогући са сигурношћу од 95% откривање 10% серопреваленције у тој производној јединици.

(4) Приликом узимања узорака за вирусолошке тестове и у зависности од врсте теста који се користи мора се водити рачуна о доступности дијагностичких тестова, осјетљивости лабораторијских тестова и о постојећој епизоотиолошкој ситуацији.

IV - ПОСТУПЦИ ПРОВЈЕРЕ И УЗОРКОВАЊА ПРИЈЕ ДАВАЊА ОДОБРЕЊА ЗА ПРЕМЈЕШТАЊЕ СВИЊА ИЗ ИМАЊА СМЈЕШТЕНИХ У ЗАРАЖЕНИМ И УГРОЖЕНИМ ПОДРУЧЈИМА И У СЛУЧАЈУ КЛАЊА ИЛИ УСМРЂИВАЊА ТИХ СВИЊА (ЧЛ. 10. И 11. ПРАВИЛНИКА)

(1) Не доводећи у питање одредбе члана 11. став 1. тачка 7) овог правилника, да би се у складу са чланом 10. ст. 3. и 4. овог правилника одобрило премјештање свиња са имања смјештених у зараженом и угроженом подручју, клинички преглед који наређује и надзире ветеринарски инспектор мора:

- бити обављен унутар периода од 24 часа прије премјештања свиња,

- бити у складу с одредбама ст. 1, 2. и 3. Одјелка I овог поглавља.

(2) Ако се ради о свињама које треба премјестити на друго имање, осим испитивања које треба спровести у складу са ставом 1. овог одјелка, у свим производним јединицама имања у којима се држе свиње које се селе потребно је спровести клинички преглед свиња, укључујући мјерење тјелесне температуре одређеном броју свиња. Минимални број свиња које треба прегледати мора да омогући, са сигурношћу од 95%, откривање повишене тјелесне

температуре у производним јединицама ако је она присутна код 10% популације свиња.

(3) Ако се ради о свињама које се упућују у кланицу, објекат за прераду или на друга мјеста на којима ће бити усмрћене или заклане свиње, спроводе се поступци у складу са ставом 1. овог одјелка. Ако се ради о свињама старијим од три или четири мјесеца, тај преглед укључује и мјерење тјелесне температуре одређеном броју свиња. Минимални број свиња које треба прегледати мора да омогући, са сигурношћу од 95%, откривање повишене тјелесне температуре ако се она у производним јединицама појављује у преваленцији од 20%.

(4) Код усмрћивања или клања свиња које се упућују у кланицу, објекат за прераду или на друга мјеста на којима ће бити усмрћене или заклане свиње, потребно је од свиња које потичу из сваке од производних јединица из којих се свиње селе узети узорке крви за спровођење серолошких испитивања или узорке крви или органа, као што су тонзиле, слезина или лимфни чворови, за спровођење вирусолошких тестова. Минимални број узорака које треба узети мора да омогући, са сигурношћу од 95%, откривање 10% серопреваленције или преваленције вируса у свакој производној јединици.

(5) Приликом узимања узорака за вирусолошка испитивања и у зависности од врсте теста који се користи мора се водити рачуна о доступности дијагностичких тестова, осјетљивости лабораторијских тестова и о постојећој епизоотолошкој ситуацији.

(6) Ако се при клању или усмрћивању свиња открију клинички знакови или постморталне промјене које указују на афричку кугу свиња, одступајући од става 4. овог одјелка, примјењују се одредбе за узорковање утврђене у Одјелку III овог поглавља.

(7) Одступања предвиђена у члану 10. став 6. и члану 11. став 4. овог правилника могу се одобрити само ако Министарство одреди интензивног узорковања и тестирања примјени такође и на групе свиња које се провјеравају и узрокују у складу са ст. 2, 3, 4. и 5. овог одјелка. У оквиру те шеме минимални број узорака крви који треба узети мора са 95%-ом поузданошћу омогућити откривање 5%-не серопреваленције код испитиване групе свиња.

V - ПОСТУПЦИ ПРОВЈЕРЕ И УЗОРКОВАЊА НА ИМАЊУ ПРИ ОБНОВИ ПОПУЛАЦИЈЕ

(1) Кад се свиње поново доводе на имање у складу са чланом 13. став 3. овог правилника, примјењују се следећи поступци узорковања:

- узорци крви узимају се најраније 45 дана након поновног довођења свиња,

- ако се на имање доводе сентинел свиње, узорци крви морају се насумично узети од довољног броја свиња да се са сигурношћу од 95% омогући откривање 10%-не серопреваленције у свакој производној јединици на имању,

- ако се обнавља цјелокупна популација, узорци крви за серолошке тестове морају се насумично узети од довољног броја свиња да би се са сигурношћу од 95% омогућило откривање 20% серопреваленције у свакој производној јединици на имању.

(2) Кад се свиње поново доводе на имање у складу са чланом 13. став 4. овог правилника, примјењују се следећи поступци узорковања:

- узорци крви узимају се најраније 45 дана након поновног довођења свиња,

- ако се на имање доводе сентинел свиње, узорци крви морају се насумично узети од довољног броја свиња да би се са сигурношћу од 95% омогућило откривање 5%-не серопреваленције у свакој производној јединици на имању,

- ако се обнавља цјелокупна популација, узорци крви за серолошке тестове морају се насумично узети од довољног броја свиња да би се са сигурношћу од 95% омогућило откривање 10% серопреваленције у свакој производној јединици на имању,

- поступак утврђен у трећој алинеји овог става мора се поновити најраније 60 дана након потпуне обнове популације.

(3) Након сваког поновног довођења свиња, ветеринарски инспектор мора наредити да се у случају појаве било какве болести или угинућа свиња на имању из непознатих разлога свиње одмах тестирају на афричку кугу свиња.

(4) Ове одредбе примјењују се све док се за одређено имање не укину ограничења кретања свиња из члана 13. ст. 3. и 4. овог правилника.

VI - ПОСТУПЦИ УЗОРКОВАЊА НА ИМАЊИМА У ЗАРАЖЕНОМ ПОДРУЧЈУ ПРИЈЕ УКИДАЊА ОГРАНИЧЕЊА

(1) Да би се у зараженом подручју омогућило укидање мјера из члана 10. овог правилника, на свим имањима у том подручју:

- треба спровести клинички преглед у складу са поступцима утврђеним у ст. 1, 2, 3. и 4. Одјелка I овог поглавља,

- морају се узети узорци крви за серолошке тестове у складу са овим одјелком.

(2) Минимални број узорака које треба узети мора омогућити да се са сигурношћу од 95% омогући откривање 10%-не серопреваленције код свиња у свакој производној јединици на имању. Одступања предвиђена у члану 10. став 6. и члану 11. став 4. овог правилника могу се одобрити само ако се осигура да број узетих узорака крви са сигурношћу од 95% омогућава откривање 5%-не серопреваленције у свакој производној јединици имања.

VII - ПОСТУПЦИ УЗОРКОВАЊА НА ИМАЊИМА У УГРОЖЕНОМ ПОДРУЧЈУ ПРИЈЕ УКИДАЊА ОГРАНИЧЕЊА

(1) Да би се у угроженом подручју могле укинути мјере из члана 11. овог правилника, морају се на свим имањима у тој зони обавити клинички прегледи у складу са поступцима утврђеним у ст. 1, 2. и 3. Одјелка I овог поглавља.

(2) Осим мјера из става 1. овог одјелка, морају се узети узорци крви за серолошке тестове од свиња:

- на свим осталим имањима за које ветеринарски инспектор сматра да је у њима потребно узорковање,

- у свим центрима за репродукцију.

(3) Кад се узимање узорака крви за серолошке тестове спроводи на имањима смјештеним у угроженом подручју, број узорака крви који се морају узети на тим имањима мора бити у складу са ставом 2. Одјелка VI овог поглавља.

(4) Одступања предвиђена чланом 10. став 6. и чланом 11. став 4. овог правилника могу се одобрити само ако Министарство одреди да се узорци крви за серолошке тестове узму на сваком имању у тој зони. Минимални број узетих узорака крви мора са сигурношћу од 95% омогућавати откривање 5%-не серопреваленције у свакој производној јединици на имању.

VIII - ПОСТУПЦИ СЕРОЛОШКОГ НАДЗОРА И УЗОРКОВАЊА У ПОДРУЧЈИМА НА КОЈИМА СЕ СУМЊА НА ПОЈАВУ АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА ИЛИ ЈЕ АФРИЧКА КУГА СВИЊА ПОТВРЂЕНА КОД ДИВЉИХ СВИЊА

(1) У случају серолошког надзора дивљих свиња у подручјима у којима је потврђена афричка куга свиња или се на њу сумња, треба претходно утврдити величину и географско подручје циљане популације од које ће се узимати узорци да би се одредио број узорака које треба узети. Величина узорака одређује се према процијењеном броју живих животиња, а не према броју устријељених животиња.

(2) Ако нема података о густоћи и величини популације, треба утврдити географско подручје на којем ће се узимати узорци, водећи притом рачуна о сталном присуству дивљих свиња и постојању природних и умјетних препрека које ефикасно спречавају велика и стална кретања животиња. Ако таквих околности нема или се ради о великим подручјима, препоручује се да се за узимање узорака одреде подручја величине од око 200 km², на којима обично живи између 400 и 1.000 дивљих свиња.

(3) Не доводећи у питање одредбе члана 15. став 3. тачка 9) овог правилника, минимални број свиња од којих је потребно узети узорак унутар утврђеног подручја мора са сигурношћу од 95% омогућити откривање 5%-не серопреваленције. У ту је сврху потребно узети узорке од најмање 56 животиња са сваког утврђеног подручја.

(4) Узимање узорака од дивљих свиња које су устријељене или су пронађене угинуле, за потребе вирусолошких тестова, обавља се на начин утврђен у ставу 1. Одјелка II Поглавља IV овог прилога. Ако се сматра да је потребан вирусолошки надзор устријељених дивљих свиња, он се спроводи првенствено на животињама старости до годину дана.

(5) Сви узорци који се упућују у лабораторију морају бити пропраћени упитником из члана 16. став 1. тачка 8) овог правилника.

¹ Препоручује се узимање узорака илеума јер они могу бити корисни за постављање дијагнозе класичне куге свиња.

² Ако се примјењује одступање предвиђено чланом 6. став 1. овог правилника, узорци се узимају са оних производних јединица на имању у којима су свиње биле усмрћене, не доводећи у питање даље вршење прегледа и узимања узорака на осталим свињама.

³ Ако је примјена превентивног усмрћивања ограничена само на дио имања на којем се држе свиње за које се сумња да су заражене вирусом афричке куге свиња, у складу са чланом 4. став 2. тачка 1) овог правилника, узорци се морају узимати са оних производних јединица на имању у којима су свиње биле усмрћене, не доводећи у питање даље вршење прегледа и узимање узорака на свим осталим свињама на имању.

Поглавље IV

Општи поступци и критеријуми за прикупљање и превоз узорака

I - ОПШТИ ПОСТУПЦИ И КРИТЕРИЈУМИ

(1) Прије обављања узорковања на сумњивом имању мора се припремити скица тог имања, те се морају утврдити његове епизоотолошке производне јединице.

(2) У случају када се укаже потреба за понављањем узимања узорака, све свиње којима су узети узорци морају се означити на јединствен начин да би се олакшало поновно узимање узорака од тих свиња.

(3) Сви се узорци шаљу у лабораторију, праћени су записником, који мора садржавати анамнестичке податке о свињама од којих су узети узорци, те запажене клиничке знакове или постморталне промјене. Ако се ради о свињама које се држе на имању, треба дати јасне податке о старости, категорији и имању поријекла свиња од којих су узети узорци. Препоручује се да се за сваку свињу од које се узима узорак забиљежи њено мјесто на имању заједно с њеном јединственом идентификационом ознаком.

II - ПРИКУПЉАЊЕ УЗОРАКА ЗА ВИРУСОЛОШКЕ ТЕСТОВЕ

(1) За откривање вируса, антигена или генома афричке куге свиња код угуинулих или еутаназираних свиња најприкладнији узорци су ткива тонзила, лимфних чворова (гастрохепаталних, бубрежних, субмандибуларних и ретрофарингеалних), слезине, бубрега и плућа⁴. У случају лешина у распаду, примјерен узорак је цијела дуга или грудна кост.

(2) Узорци незгрушане и/или згрушане крви морају се узети од свиња које показују знакове повишене тјелесне температуре или друге знакове болести.

III - ПРЕВОЗ УЗОРАКА

(1) Потребно је да се узорци:

- правилно означе,
- превозе и чувају у непропусним спремницима,
- држе на хладном мјесту при температури фрижидера, међутим, ако се очекује да ће узорци стићи у лабораторију за више од 48 часова, треба од лабораторије затражити упутства у вези са најприкладнијом температурним условима током превоза,
- испоруче лабораторији што је брже могуће,
- држе у паковању у којем се за одржавање ниске температуре користе ледени улошци или суви лед,

- ткива и органа смјесте у одвојене, запечаћене и прописно означене пластичне врећице, а врећице се затим смјештају у веће спремнике и обложе довољном количином упијајућег материјала за заштиту од оштећења и за упијање у случају цурења,

- кад год је то могуће, да их одговорно лице превезе директно у лабораторију да би се осигурао брз и поуздан превоз.

(2) Вањска страна пакета мора бити означена адресом лабораторије и мора бити видљиво истакнута сљедећа порука: "Животињски патолошки материјал; кварљиво; ломљиво; не отварати изван лабораторије за афричку кугу свиња".

(3) Одговорно лице у пријемној лабораторији мора бити благовремено обавијештено о времену стицања узорака.

(4) За ваздушни превоз узорака у Референтну лабораторију Европске уније за афричку кугу свиња пакет мора бити означен у складу с прописима за ваздушни саобраћај (IATA).

⁴ Препоручује се узимање узорака илеума јер они могу бити корисни за постављање дијагнозе класичне куге свиња.

Поглавље V

Начела и употреба вирусолошких тестова и оцјена њихових резултата

I - ОТКРИВАЊЕ ВИРУСНОГ АНТИГЕНА

(1) Директни имунофлуоресцентни тест (DIFT)

(1) Начело овог теста је микроскопско откривање вирусног антигена у брисевима или танким криостатским резевима ткива свиња за које се сумња да су заражене вирусом афричке куге свиња. Интрацелуларни антигени се откривају употребом специфичних антибијела конјугованих флуоросцеин изотиоцијанатом (FIT). У цитоплазми заражених хелија појављују се флуоресцентна инклузијска тјелешца или зрнца.

(2) Органи за испитивање су бубрези, слезина и разни лимфни чворови. Ако органи дивљих свиња нису доступни или се распадају, такође се могу употријебити размази хелија коштане сржи.

(3) Тест се може извести у року од два сата, а будући да се узорци органа могу добити само од мртвих животиња, његова је примјена за аналитичке сврхе ограничена.

(4) Овај тест је врло осјетљив за случајеве акутне афричке куге свиња. За субакутне или хроничне облике осјетљивост DIFT-а је само око 40%, вјероватно због присуства комплекса антигена - антибијела који блокирају реакцију са конјугованим антибијелима афричке куге свиња. Тачност резултата теста може бити ограничена због несигурног бојења, посебно ако недостаје потребно искуство у обављању овог теста или ако се тестирани органи распадају.

(2) ELISA тест за откривање антигена

(1) Вирусни антигени такође се могу открити употребом ELISA теста, али ова се техника препоручује само за акутне облике болести због своје ниске осјетљивости када су присутни комплекси антигена - антибијела.

(2) Осјетљивост ELISA теста за откривање антигена мора бити довољно висока да би дала позитиван резултат код животиња које показују клиничке знакове акутне афричке куге свиња. У сваком случају, препоручује се да се овај тест користи само као тест "стада" заједно с другим вирусолошким тестовима.

II - ИЗОЛАЦИЈА ВИРУСА И ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПОМОЋУ ХЕМАДСОРПЦИЈСКОГ ТЕСТА (HAD)

(1) Изолација вируса заснива се на инокулацији узоркованог материјала од пријемчиве примарне хелијске културе ткива органа свиња, моноцита и макрофага. Најбољи узорци за изолацију вируса афричке куге свиња су пуна крв и леукоцити добијени из некоагулисаних узорака крви или органа наведених у ставу 1. Одјелка I овог прилога. Ако је вирус афричке куге свиња присутан у узорку, он ће се размножити у хелијама, те ће се у зараженим хелијама развити карактеристичан цитопатолошки ефекат.

(2) Метода HAD се препоручује за идентификацију изолата вируса афричке куге свиња због њене високе осјетљивости и специфичности. Заснива се на способности вируса афричке куге свиња да се размножава у макрофагима свиње и изазива хемадсорпцију у присуству еритроцита свиње. Око заражених макрофага ствара се карактеристична розета еритроцита. Међутим, мањи број дивљих сојева вируса афричке куге свиња не изазива хемадсорпцију, али они производе цитопатолошки ефекат. Ови сојеви могу се специфично идентификовати употребом DIF теста на седиментима хелијских култура или помоћу PCR-а.

(3) Изолација вируса је примјеренија за испитивање узорака малог броја животиња него за масован надзор. Поступак изолације вируса захтијева интензиван рад и потребна су један до три дана да се добију резултати. За откривање малих количина вируса у узорку могу бити потребне двије додатне пасаже вируса. Испитивање тако може потрајати и десетак дана прије него што се добије коначни резултат. Узорци који се распадају могу за хелијску културу бити цитотоксични, па је њихова употреба ограничена.

(4) Изолација вируса и идентификација помоћу HAD-а препоручује се као референтни тест за потврђивање позитивних резултата претходно обављених тестова ELISA, PCR или DIFT. Ова метода се такође препоручује када је афричка куга свиња већ потврђена неком другом методом, посебно у случајевима примарног избијања или случаја афричке куге свиња. Вирус афричке куге свиња изоловани у макрофагима свиње могу се употријебити за типизацију вируса и молекуларну епизоотиологију.

(5) Сви изолати вируса афричке куге свиња из свих примарних избијања, из примарних случајева међу дивљим свињама, или из случајева у клиникама или у превозним средствима морају се генетски типизовати у референтној лабораторији или у Референтној лабораторији Европске уније, у складу с генетском типизацијом изолата вируса афричке куге свиња. Ови се изолати вируса могу послати у Референтну лабораторију Европске уније за чување вируса.

III - ОТКРИВАЊЕ ВИРУСНОГ ГЕНОМА

(1) За откривање вирусног генома у узорцима крви, серума, ткива или органа примјењује се полимеразна ланчана реакција (PCR).

(2) Мали дјелићи вирусног ДНК умножавају се уз помоћ PCR-а до количине коју је могуће открити. Употребом стартер молекуле из високо очуваних регија генома може се открити широки распон изолата који припадају свим познатим генотиповима вируса, укључујући нехемадсорпцијске вирусе и изолате ниске вируленције. С обзиром на то да се овим тестом открива само геномски слијед вируса, PCR може бити позитиван чак и кад се изолацијом вируса не открије никакав инфективни вирус (нпр. у распаднутим ткивима или на узорцима свиња које се опорављају или свиња које су се опоравиле и постале клинички здраве).

(3) PCR се може употријебити на ограниченом броју помно одабраних узорака узетих од сумњивих животиња. Ова се метода препоручује за узорке органа који су цитотоксични, па стога није могућа изолација вируса (на примјер, узорци од дивљих свиња).

(4) Материјал прикладан за дијагнозу PCR-ом су органи описани за изолацију вируса и серум, а PCR се може користити и за испитивање и хомогената крпеља.

(5) PCR се може обавити у једном радном дану уз одговарајућу лабораторијску опрему, засебне просторије и оспособљено особље. Предност је што се инфективни вирус не мора умножавати у лабораторији. Ова метода је врло осјетљива и при увођењу може да дође и до контаминације узорака, што даје лажно позитивне реакције. Зато је неопходна строга контрола квалитета процедура које се спроводе.

IV - ПРЕПОРУЧЕНИ ВИРУСОЛОШКИ ТЕСТОВИ И ПРОЦЈЕНА РЕЗУЛТАТА

(1) Вирусолошки тестови су неопходни за потврђивање присуства вируса афричке куге свиња.

(2) Изолацију вируса и HAD треба сматрати референтним вирусолошким тестовима који се користе као потврдни тестови, када је то потребно. Њихова употреба се посебно препоручује када позитивни резултати DIF-а или PCR-а нису пропраћени уочавањем клиничких знакова или лезија узрокованих болешћу и у свим другим сумњивим случајевима.

(3) Примарно избијање афричке куге свиња може се потврдити ако су код свиња утврђени клинички знакови или патоморфолошке промјене узроковане болешћу и ако су најмање два посебна теста за откривање антигена, генома или антигенијела дала позитивне резултате на узорцима узетим од исте сумњиве свиње.

(4) Секундарно избијање афричке куге свиња може се потврдити ако су осим епизоотиолошке повезнице с потврђеним избијањем или случајем код предметних свиња откривени клинички знакови или патоморфолошке промјене узроковане болешћу, а тестови за откривање антигена, генома или антигенијела су дали позитиван резултат.

(5) Примарни случај афричке куге свиња код дивљих свиња може се потврдити изолацијом вируса или ако су најмање два теста за откривање антигена, генома или антигенијела дала позитивне резултате. Даљњи случајеви афричке куге свиња код дивљих свиња, за које постоје епизоотиолошке повезнице с раније потврђеним случајевима, могу се потврдити ако је тест за откривање антигена, генома или антигенијела дао позитиван резултат.

V - ГЕНЕТСКА ТИПИЗАЦИЈА ИЗОЛАТА ВИРУСА АФРИЧКЕ КУГЕ СВИЊА

(1) Генетском типизацијом изолата вируса афричке куге свиња постиже се утврђивање узорака рестрикцијских ензима и нуклеотидних секвенци појединих дијелова генома вируса. Сличност ових рестрикцијских профила или секвенци са секвенцама добијеним из ранијих изолата вируса може показивати да ли су избијања болести узрокована вирусима који сљеде европски или афрички молекуларни модел.

(2) Генетска типизација изолата вируса афричке куге свиња је изузетно важна за побољшање постојећег знања о молекуларној епизоотиологији афричке куге свиња и о генетским варијацијама вируса. Молекуларни подаци омогућавају класификацију нових изолата и пружају информације о њиховом могућем поријеклу.

(3) Ако молекуларну типизацију вируса није могуће у кратком року обавити у референтној лабораторији или у било којој другој лабораторији овлашћеној за дијагностиковање афричке куге свиња, тада се изворни узорак или изолат вируса мора што прије послати на молекуларну типизацију у Референтну лабораторију Европске уније.

(4) Подаци добијени анализом рестрикцијских ензима и секвенци изолата вируса афричке куге свиња којима располажу лабораторије овлашћене за дијагностиковање афричке куге свиња морају се прослједити Референтној лабораторији Европске уније да би били унесени у постојеће базе података ове лабораторије.

Поглавље VI

Начела и употреба серолошких тестова и процјена њихових резултата

I - ОСНОВНА НАЧЕЛА И ДИЈАГНОСТИЧКА ВРИЈЕДНОСТ

(1) Утврђивање антигенијела специфичних за афричку кугу свиња препоручује се код субакутних и хроничних облика и за програме опсежног тестирања и искорјенивања афричке куге свиња из више разлога:

1) антигенијела се код заражене свиње брзо стварају и обично се могу открити у узорцима серума од седам до десет дана након инфекције,

2) не постоји вакцина против афричке куге свиња, што значи да стварање антигенијела специфичних за афричку кугу свиња узрокује само инфекција вирусом афричке куге свиња,

3) дуготрајни имунолошки одговор па се код свиња које су преболеле ову болест специфична антигенијела могу у високим нивоима открити током неколико сљедећих мјесеци, а код неких од тих свиња и доживотно.

(2) Током првих седмица живота код прасади се могу наћи антигенијела специфична за афричку кугу свиња поријеклом од мајке.

Полуживот мајчиних антигенијела код прасади износи око три седмице. Ако се антигенијела утврде код прасади старије од три мјесеца, врло је мало вјероватно да су та антигенијела афричке куге свиња поријеклом од мајке.

(3) Утврђивање антигенијела против вируса афричке куге свиња у серуму или плазми из достављених органа спроводи се као помоћ при дијагностиковању афричке куге свиња на сумњивим имањима за одређивање датума уношења заразе у случају потврђеног избијања и за потребе праћења и надзора.

(4) Мјесто на имању на којем се налазе серопозитивне свиње може дати вриједне информације о томе како и где је вирус афричке куге свиња ушао на имање.

(5) У оквиру истраживања која се спроводе у случају сумње на афричку кугу свиња или потврђеног случаја афричке куге свиња, у складу са чланом 8. овог правилника, мора се спровести прецизна процјена резултата серолошких тестова, узевши у обзир све клиничке, вирусолошке и епизоотиолошке налазе.

II - ПРЕПОРУЧЕНИ СЕРОЛОШКИ ТЕСТОВИ

(1) Тестови избора за серолошко потврђивање дијагнозе афричке куге свиња су ELISA тест, индиректни имунофлуоресцентни тест (IFIT) и имуноблотинг тест (IB). Квалитет и ефикасност серолошке дијагностике, коју изводе референтне лабораторије, треба редовно провјеравати у оквиру међулабораторијског упоредног тестирања које периодично организује Референтна лабораторија Европске уније.

(2) ELISA тест је најпоузданији и најкориснији тест за велика серолошка истраживања. Заснива се на откривању антигенијела против вируса афричке куге свиња која се вежу на вирусне протеине, а који се везују на чврсту подлогу додавањем протеина А конјугованог с ензимом, који у реакцији с одговарајућим супстратом производи видљиву реакцију промјеном боје.

(3) Референтне дијагностичке лабораторије морају редовно обављати надзор квалитета осјетљивости и специфичности сваке серије ELISA реагенса, користећи притом палету референтних серума који су припремљени у Референтној лабораторији Европске уније и они укључују:

- серуме свиња у раној фази заразе вирусом афричке куге свиња (мање од 17 дана од почетка заразе),

- серуме свиња у реконвалесценцији (више од 17 дана након заразе).

(4) ELISA тест који се употребљава за серолошко дијагностиковање афричке куге свиња мора откривати све референтне серуме добијене од свиња које се опорављају. Сви резултати добијени референтним серумима морају бити поновљиви. Препоручује се такође откривање свих позитивних серума из раних стадијума. Резултати добијени референтним серумима, узетим од свиња у раној фази заразе, показатељ су осјетљивости ELISA теста.

(5) IFIT је брза техника с високом осјетљивошћу и специфичношћу за откривање антигенијела против афричке куге свиња из серума или из ткивног ексудата. Заснива се на откривању антигенијела афричке куге свиња која се вежу на монослој MS хелија заражених прилагођеним вирусом афричке куге свиња. Реакција антигенијела и антигена открива се протеином А, обиљеженим флуоресцином. Позитивни узорци показују специфичну флуоресценцију у близини језгре заражених хелија.

(6) Комбинована употреба тестова DIFT и IFIT за тестирање органа, крви и ексудата, узетих од животиња које показују клиничке знакове афричке куге свиња, може омогућити брзо и поуздано потврђивање болести.

(7) IB тест је високоспецифична и осјетљива метода која се заснива на употреби нитроцелулозних трака које садрже вирусне протеине као антигене. Специфична реакција антигенијела и антигена открива се додавањем конјугата протеина А-пероксидазе и одговарајућег супстрата. Врло је користан за тестирање серума који примјеном ELISA теста нису дали сигурне резултате.

Поглавље VII

Минимални сигурносни услови за лабораторије за афричку кугу свиња

(1) Минималне услове утврђене у Табели 1. морају испуњавати све лабораторије у којима се вирус афричке куге свиња размножава у хелијским културама. Међутим, постмортални прегледи, припрема узорака за DIFT или PCR и серологија, код које се користе инактивирани антигени, могу се изводити на нижем нивоу контроле контаминације, уз услов да су испуњени основни услови из Табеле 1, да се примјењују основна хигијенска начела, те да се након рада обави дезинфекција са сигурним одлагањем лешина, ткива и серума.

(2) Услове утврђене у Табели 2. морају испуњавати све лабораторије у којима се спроводе биолошки експерименти са вирусом афричке куге свиња.

(3) Све залихе вируса афричке куге свиња морају се држати сигурно ускладиштене, било дубоко замрзнуте, било биофилизоване. Свака појединачна ампула мора се јасно означити, те треба водити опсежне евиденције о залихама вируса заједно с датумима и резултатима спроведених провјера квалитета. Треба водити евиденцију вируса природаних залихама, која мора садржавати појединости о извору, а евиденција се мора водити и о вирусима који су издати другим лабораторијама.

(4) Препоручује се да се биосигурносна јединица за рад с вирусом афричке куге свиња додатно осигура околним просторијама у којима се не рукује вирусом афричке куге свиња. Те друге просторије морају бити на располагању за припремање стакленог посуђа и медија, за одржавање и припрему незаражених хелијских култура, за обраду серума и серолошких тестова (осим метода које користе живе вирусе афричке куге свиња), те за управу и канцеларијске послове.

Табела 1. Начела биосигурносних услова у дијагностичким лабораторијама

	Минимални услови	Додатни услови
Услови за просторије	Нормални атмосферски притисак; Посебне просторије чије је коришћење ограничено за тачно одређене поступке.	Нормални атмосферски притисак; Једна НЕРА филтрација издувних гасова; Посебне просторије које се искључиво користе за дијагностиковање класичне куге свиња или афричке куге свиња; Обрада потенцијално контаминираних отпадних вода да би се инактивирао вирус афричке куге свиња (хемијским или термичким поступком).
Лабораторијска радна одјећа	Заштитна одјећа користи се само у просторији за рад са вирусом афричке куге свиња; При сваком руковању са зараженим материјалом користе се рукавице за једнократну употребу; Заштитна одјећа се стерилише или пере у просторији за рад са вирусом афричке куге свиња прије изношења.	Комплетно пресвлачење врши се на улазу; Лабораторијска одјећа користи се искључиво у просторијама за рад са вирусом афричке куге свиња; При сваком руковању са зараженим материјалом користе се рукавице за једнократну употребу; Одјећа се стерилише или пере у просторији за рад са вирусом афричке куге свиња прије изношења.
Контрола особља	Улазак у просторију дозвољен је само одређеном и обученом особљу; Обавезно је прање и дезинфекција руку прије одласка из просторије; По напуштању просторије особљу је 48 часова забрањено приближавање свињама.	У просторију може улазити само стручно особље које има дозволу за улаз; Обавезно је прање и дезинфекција руку прије одласка из просторије; По напуштању просторије особљу је 48 часова забрањено приближавање свињама.
Опрема	Биолошки сигурносни кабинет (Класа I или II) који се користи за сва руковања живим вирусима треба да има двоструко НЕРА филтрирање ваздуха; Сва опрема потребна за лабораторијске поступке треба да буде доступна унутар лабораторијских просторија.	

Табела 2. Биосигурносни услови за просторије у којима су смјештене експерименталне животиње

	Услови
Услови за просторије	Вентилација са контролисаним негативним притиском; Једна НЕРА филтрација испуштених гасова; Опрема за комплетну дезинфекцију, деконтаминацију или фумигацију на крају огледа; Све отпадне воде и чврсти отпад обрађени су ради инактивисања вируса афричке куге свиња (хемијским или термичким путем – спаљивање). поступком).
Лабораторијска одјећа	Комплетно пресвлачење врши се на улазу; Одјећа се стерилише или пере у просторији за рад са вирусом афричке куге свиња прије изношења.
Контрола особља	У простору може улазити само стручно особље које има дозволу за улаз; Одјећа се оставља унутар просторија прије туширања; Комплетно туширање по изласку из просторије; По напуштању просторије особљу је 48 часова забрањено приближавање свињама.
Опрема	Сва опрема потребна за поступке са животињама мора бити доступна у просторији; Сав материјал мора се прије уклањања из просторије стерилисати, ако се ради о узорцима животиња, двоструко обмотати непропусним материјалом чија је површина дезинфикована ради превоза у лабораторију за дијагностиковање афричке куге свиња.
Животиње	Све животиње морају да се закољу прије напуштања просторије и прегледају, постмортално, унутар биосигурносног подручја, а лешеве се по завршетку прегледа спаљују.

ПРИЛОГ 2.

ПРИНЦИПИ И ПОСТУПЦИ ЧИШЋЕЊА, ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ И ДЕЗИНСЕКЦИЈЕ

(1) Приликом чишћења и дезинфекције и по потреби дезинсекције мора да се поштује следеће:

1) поступке чишћења и дезинфекције, а по потреби уништавања глодара и инсеката употребом одобрених производа, спроводне овлашћене ветеринарске организације под надзором и у складу са упутствима ветеринарског инспектора;

2) дезинфекциона средства која се употребљавају и њихове концентрације морају бити одобрени да би се осигурало уништавање вируса афричке куге свиња;

3) ефикасност дезинфекционог средства мора да се провјерава редовно и прије употребе, имајући у виду да се ефикасност неких дезинфицијенаса дужим складиштењем смањује;

4) при избору дезинфекционог средства, инсектицида и поступка дезинфекције и дезинсекције мора да се води рачуна о просторији, возилу и објекту у којима се примјењују;

5) услови у којима се примјењују средства за одмашћивање, дезинфекциона средства и инсектициди морају да буду такви да не нарушавају њихово дејство, а нарочито морају да се уважавају техничке препоруке произвођача, као што су притисак, минимална температура и потребно вријеме дјеловања средства;

6) без обзира на врсту дезинфекционог средства које се користи, потребно је да се:

- темељно натопи простирка и стајњак дезинфекционим средством,

- темељно оперу и четком орибају подови, рампе, ограде и зидови након уклањања и демонтирања опреме и инсталације, гдје је то могуће, да би се обезбидиједно највећи ефекат чишћења и дезинфекције,

- понови дезинфекција и остави да дезинфекционо средство дјелује најмање онолико колико је наведено у препорукама произвођача,

- вода која је употријебљена за чишћење одстрани тако да се спријечи ширење вируса афричке куге свиња;

7) када се чишћење спроводи течностима које се примјењују под притиском, мора да се пази да не дође до поновног контаминирања већ очишћених површина;

8) да се опере, дезинфикује или уништи опрема, инсталације, предмети или компоненте за које постоји вјероватноћа да су контаминирани;

9) да се пази да након поступка дезинфекције не дође до поновног контаминирања;

10) води посебна евиденција о спроведеном чишћењу, дезинфекцији и дезинсекцији и да о томе постоји доказ на имању или у возилу.

(2) Поступак чишћења и дезинфекције на зараженим имањима спроводи се као прво чишћење и дезинфекција и завршно чишћење и дезинфекција.

(3) Прво чишћење и дезинфекција подразумијева да:

1) током усмрћивања животиња морају да се предузму све потребне мјере да би се ширење вируса афричке куге свиња избјегло или svelo на минимум (нпр. инсталирање привремене опреме за дезинфекцију, снабдијевање заштитном одјећом, тушевицама, деконтаминација употријебљене опреме, инструментата и уређаја и прекид напајања вентилације струјом),

2) се лешеве уинулих или усмрћених животиња поспркају дезинфекционим средством,

3) се за превоз лешева из зараженог имања користе непропусни и затворени контејнери и друга средства,

4) се одмах након уклањања лешева и биолошких материјала објекти гдје су свиње биле смјештене, други објекти на имању, двориште и сви предмети и материјали који су могли да буду контаминирани током уништавања, клања или постморталних прегледа свиња обилно поспркају дезинфекционим средством одобреним за коришћење,

5) се сва ткива и крв који би могли да настану током клања или постморталних прегледа и контаминирани предмети, опрема и површински слојеви земље пажљиво сакупе и нешкодљиво уклоне заједно са лешевима,

6) употријебљено дезинфекционо средство дјелује на површинама на којима је коришћено најмање 24 часа.

(4) Завршно чишћење и дезинфекција подразумијева да се:

1) стајњак и коришћена простирка одстрани и третира, односно пакује стајњак и коришћена простирка поспркају дезинфекционим средством и оставе да стоје најмање 42 дана или се униште спаљивањем или закопавањем,

2) масноћа и прљавштина одстрани са свих површина употребом средстава за одмашћивање и површине оперу водом,

3) након прања водом површине поново обилно поспркају дезинфекционим средством,

4) након седам дана објекти и површине поново очисте средством за одмашћивање, исперу водом, обилно поспркају дезинфекционим средством и поново исперу водом.

(5) Дезинфекција контаминираних простирки, стајњака и осоке подразумијева да се:

1) пакује стајњак и коришћена простирка поспркају дезинфекционим средством и оставе да стоје најмање 42 дана или се униште спаљивањем или закопавањем,

2) стајњак и осока не користе најмање 42 дана од последњег додавања зараженог материјала, осим ако ветеринарски инспектор дозволи краће вријеме стајања стајњака који је претходно био третиран у складу са овим упутством на начин да је осигурано уништавање вируса афричке куге свиња.

(6) Ако се свиње држе на отвореном, могу да се одреде посебни поступци чишћења и дезинфекције, узимајући у обзир тип имања и климатске услове.

ПРИЛОГ 3.

УПУТСТВО ЗА ПРОНАЛАЗЕЊЕ ВЕКТОРА

(1) Тражење вектора мора да се обави на мјестима гдје се свиње узгајају и држе и у околном подручју.

(2) Вектори се обично проналазе у старим зградама, на сјеновитим мјестима на којима су за њих погодни услови температуре и влаге.

(3) Најбољи резултати се постижу када се тражење обавља у касно прољеће, током љета и у рану јесен јер су то периоди у којима су вектори најактивнији.

(4) Вектори се траже на два начина:

1) у земљи, пијеску или прашину узетим са мјеста између стијена (у случају камене градње) или из пукотина или спојница у зидовима, испод плочица или из пода просторија помоћу четке или било каквог другог прикладног алата, при чему за тражење младих ларви може бити корисна лупа,

2) помоћу CO₂ замки које се остављају неколико сати у свињцима, боље током ноћи и у сваком случају на сјеновитом мјесту на које не допире дневна свјетлост. Замке се конструишу тако да се вектори привуку довољно близу извора CO₂ и да не могу да се врате у своје пребивалиште.

ПРИЛОГ 4.

САДРЖАЈ ПЛАНА УПРАВЉАЊА КРИЗНИМ СИТУАЦИЈАМА

План управљања кризним ситуацијама мора да буде сачињен тако да:

1) обезбиди брзо и ефикасно спровођење мјера из Плана управљања кризним ситуацијама у случају избијања афричке куге свиња;

2) садржи детаљан опис приступа и начина коришћења средстава буџета Републике Српске намијењених за спровођење прописаних мјера;

3) се успостави хијерархија управљања да би се осигурало брзо и ефикасно дјеловање и спријечило избијање епидемије;

4) садржи детаљан опис ресурса који су потребни за брзо и ефикасно предузимање мјера, укључујући лабораторијско особље, опрему и инфраструктуру;

5) садржи приручник у коме су детаљно дата упутства и описани поступци и мјере које се спровode у случају избијања афричке куге свиња, а посебно эпизоотиолошки упитник;

6) омогући да лица која учествују у спровођењу мјера из Плана управљања кризним ситуацијама:

- редовно обнављају знање о клиничким знацима афричке куге свиња, эпизоотиолошком упитнику и мјерама за искорјењивање афричке куге свиња,

- најмање два пута годишње учествују у вјежби симулације афричке куге свиња,

- учествују у програму оспособљавања за организовање информативних кампања намијењених Министарству, власницима животиња и ветеринарима;

7) садржи критеријуме на основу којих може да се утврди одговорност кризног центра за спроведене поступке и мјере с циљем сузбијања и искорјењивања афричке куге свиња.

САДРЖАЈ

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1380	Одлука о давању сагласности за издавање гаранција Републике Српске за кредитна задужења ЗП "РиТЕ Гацко" а.д. Гацко	1
1381	Одлука број: 04/1-012-2-2117/19	2
1382	Одлука о утврђивању општег интереса, број: 04/1-012-2-2116/19	2

1383	Одлука о укидању статуса јавног добра у општој употреби, број: 04/1-012-2-2118/19	2
1384	Одлука о укидању статуса јавног добра у општој употреби, број: 04/1-012-2-2119/19	3
1385	Одлука о утврђивању стандарда и критеријума за избор и именовање чланова Надзорног одбора А.д. "Град" Бијељина	3